

P R E D L O G

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
NACIONALNA KANCELARIJA ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

*Izvještaj o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za
period 01. januar – 30. jun 2018. godine*

Podgorica, septembar 2018. godine

UVODNE NAPOMENE

Trgovina ljudskim bićima predstavlja jedan od najzastupljenijih oblika organizovanog kriminala, koji je poslednjih decenija poprimio alarmantne razmjere. Trgovinu ljudima, kao najsuroviji oblik kršenja osnovnih ljudskih prava, karakterišu fizičko, psihičko, ekonomsko i seksualno iskorišćavanje. Pod trgovinom ljudima se, pored prinudne prostitucije, podrazumijeva i prinudni rad, navođenje na prosjačenje, prodaja ljudskih organa, lažno usvajanje, prinudni brak, primoravanje na učestvovanje u kriminalnim radnjama i sl.

Ocjena relevantnih međunarodnih subjekata, ali i ono što pokazuju statistički podaci o procesuiranim slučajevima trgovine ljudima je da je Crna Gora primarno zemlja tranzita, manje porijekla i krajnje destinacije. Kao najčešći oblici iskorišćavanja žrtava trgovine ljudima evidentirani su seksualna i radna eksploatacija.

Uspješna borba protiv trgovine ljudima/djecom podrazumijeva multisektorski pristup i intenzivnu saradnju, uz primjenu efikasnih mjera na planu prevencije, suzbijanja, kažnjavanja učinilaca i zaštite žrtava, uz obavezno partnerstvo sa institucijama, privrednicima, privatnim sektorom, kako na nacionalnom, tako i na regionalnom i međunarodnom planu.

S tim u vezi, Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 13. septembra 2012. godine usvojila novu Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima/djecom za period 2012-2018. godine. Ovim strateškim dokumentom definisani su ciljevi, načela i pravci u borbi protiv trgovine ljudima i određene mjere za unaprijeđenje efikasnosti uspostavljenog sistema za borbu protiv trgovine ljudima/djecom u javnom, privatnom i civilnom sektoru. Njime se težište stavlja na šest osnovnih oblasti: 1.Prevenција i edukacija; 2.Identifikacija žrtava trgovanja ljudima; 3.Pomoć, zaštita i reintegracija žrtava; 4.Efikasno krivično gonjenje; 5.Međunarodna saradnja; 6.Koordinacija i partnerstvo.

U cilju dalje realizacije Strategije, Radna grupa za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima („Sl. list Crne Gore“, broj 43/14, 17/15) je, shodno svom mandatu, izradila Akcioni plan za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2017 – 2018. godinu sa konkretnim aktivnostima, rokovima, nosiocima i partnerima, pokazateljima uspjeha i izvorima finansiranja.

SADRŽAJ:

<i>Uvodne napomene.....</i>	<i>2</i>
<i>Rezime</i>	<i>4</i>
<i>I PREVENCIJA I EDUKACIJA</i>	<i>9</i>
<i>I-a EDUKACIJA</i>	<i>23</i>
<i>II IDENTIFIKACIJA.....</i>	<i>41</i>
<i>III POMOĆ, ZAŠTITA I REINTEGRACIJA</i>	<i>55</i>
<i>IV EFIKASNO KRIVIČNO GONJENJE</i>	<i>65</i>
<i>V MEĐUNARODNA SARADNJA</i>	<i>69</i>
<i>VI KOORDINACIJA I PARTNERSTVO.....</i>	<i>84</i>
<i>VI-a PARTNERSTVO.....</i>	<i>95</i>

Prilog:

<i>TABELARNI PRIKAZ REALIZACIJE MJERA ZA PERIOD 01. JANUAR– 30. JUN 2018. GODINE.....</i>	<i>111</i>
---	------------

REZIME

Akциони plan za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2017-2018. godinu usvojen je na sjednici Vlade koja je održana 02. februara 2017. godine. Radi obezbjeđivanja što kvalitetnijeg sprovođenja Strategije za borbu protiv trgovine ljudima, Vlada je na sjednici od 25. septembra 2014. godine donijela Odluku o obrazovanju Radne grupe za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2012-2018. godine i pojedinačnih akcionih planova („Sl. list Crne Gore“, broj 43/2014.), i kasnije Odluke o izmjeni odluke o obrazovanju Radne grupe za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2012-2018. godine i pojedinačnih akcionih planova („Sl. list Crne Gore“, broj 17/15 i 67/15), kojima je revidirano dosadašnje članstvo. Radnom grupom predsjedava Rukovodilac Nacionalne kancelarije/Nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i u njen sastav ulaze predstavnici resornih ministarstava, predstavnici Vrhovnog državnog tužilaštva, Vrhovnog suda i Kancelarije Ombudsmana, Generalnog sekretarijata Vlade, Uprave za inspekcijske poslove, predstavnik civilnog društva, kao i međunarodnih organizacija IOM, OEBS, UNICEF, Delegacije Evropske unije i Ambasade SAD-a u Crnoj Gori, u svojstvu posmatrača. Sastanci Radne grupe se održavaju periodično, na poziv Rukovodioca Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima.

Izvještaj o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana, za period 01. januar – 30. jun 2018. godine izrađen je na osnovu pojedinačnih izvještaja institucija, obveznika izvještavanja. Na sastanku Radne grupe održanom 20. septembra 2018. godine razmatran je i usvojen Prijedlog Izvještaja o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za period 01.01.-31.06. 2018. godine.

Akcionim planom za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2017-2018. godinu planirana je realizacija 95 aktivnosti, a u periodu od 01. januara do 30. juna 2018. godine pratila se realizacija 56 aktivnosti. Realizovano je 13 aktivnosti, djelimično realizovanih je 1, dok se u kontinuitetu, ili po potrebi realizovalo 38 aktivnosti. Nerealizovanih aktivnosti je 4.

PREVENCIJA I EDUKACIJA

U oblasti PREVENCIJE i EDUKACIJE Akcionim planom su planirane aktivnosti usmjerene na jačanje preventivnih i edukativnih aktivnosti usmjerenih na mlade ljude, naročito grupa u riziku, u cilju otklanjanja mogućnosti da postanu žrtve nekog od oblika trgovine ljudima/djecom. Istovremeno, planirane su brojne aktivnosti koje imaju za cilj jačanje stručnih kapaciteta predstavnika organa za sprovođenje zakona u dijelu efikasnije identifikacije, pomoći i zaštite potencijalnim žrtvama/žrtvama trgovine ljudima.

Izvještajni period su obilježile koordinisane aktivnosti državnih institucija, međunarodnih i nevladinih organizacija u sprovođenju preventivnih aktivnosti, uporedo sa aktivnostima na podizanju nivoa svijesti cjelokupne javnosti u odnosu na sve pojavne oblike trgovine ljudima/djecom. Realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Kampanja “ZAUSTAVIMO TRGOVINU LJUDIMA” se kontinuirano sporovodila na teritoriji cijele Crne Gore, a ista je podrazumijevala emitovanje TV spota “Stop trgovini ljudima”, kojim se ujedno promovisala i nacionalna SOS antitrafiking linija (11 66 66). U okviru ove kampanje na svim graničnim prelazima postavljeni su poster sa SOS telefonom za žrtve trgovine ljudima;
- Posvećujući posebnu pažnju prevenciji najranjivijih kategorija, NVO „Crnogorski ženski lobi“ je organizovala dvodnevnu obuku o uključivanju

mladih RE populacije u edukativne programme o prevenciji nasilja nad ženama i sprečavanje ugovorenih dječijih brakova, kao i radionicu pod nazivom „Rodna ravnopravnost i ženska ljudska prava u kontekstu ranjivih grupa - žrtava nasilja, trafikinga, ranih dječijih brakova“ za polaznike Omladinskog centra.

- Institucija zaštitnika ljudskih prava i sloboda je organizovala održavanje tematskih radionica i fokus grupa sa djecom osnovno-školskog i srednje-školskog uzrasta, kao i djece smještene u Institucijama sistema, na temu poštovanja i zaštite prava djeteta, seksualne i ekonomske zloupotrebe djece i rizicima trafikovanja djece na različite načine.

U okviru potpoglavlja EDUKACIJA realizovane su obuke u cilju jačanja stručnih kapaciteta predstavnika sudstva, tužilaštva, policije, zdravstva, socijalnih službi i drugih organa koji su uključeni u borbu protiv trgovine ljudima.

U saradnji Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima i Uprave za kadrove organizovani su seminari na temu:

- „Jačanje vještina rane identifikacije i upućivanja potencijalnih slučajeva trgovine ljudima u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na multiagencijsku saradnju i
- “Uloga zdravstvenih radnika u borbi protiv trgovine ljudima”.

Na policijskoj akademiji u Danilovgradu realizovana je obuka namijenjena službenicima Uprave policije-Sektora kriminalističke policije, Sektora policije opšte nadležnosti i Sektora granične policije.

U okviru pripreme pripadnika oružanih snaga Crne Gore za odlazak u mirovne misije tokom izvještajnog perioda realizovano je više obuka koje je pohađalo 52 pripadnika Vojske Crne Gore na temu „Trgovina ljudima“.

Pored navedenog, tokom prve polovine 2018. godine sprovedena je i obuka kroz TAIEX ekspertsku misiju u organizaciji MUP-a-Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima (učešće uzelo 3 sudija, 1 sudski savjetnik, 4 državna tužioca i 6 policijskih službenika).

IDENTIFIKACIJA

Budući da se proaktivna identifikacija žrtava i potencijalnih žrtava ne može pripisati isključivo aktivnostima Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave policije, Akcionim planom planirane su aktivnosti koje su usmjerene na razvijanje i unapređenje stručnih vještina od strane predstavnika institucija koji, u skladu sa opisom posla kojeg obavljaju, mogu doći u kontakt sa potencijalnim i žrtvama trgovine ljudima/djecom.

U cilju proaktivne identifikacije u kontinuitetu se i tokom prve polovine 2018. godine sprovodila akcija “Trafiking” na nivou 8 Centara bezbjednosti i 13 Odjeljenja bezbjednosti. U periodu od januara 2018. god. u okviru akcije “Prosjak” izvršeno je 59 kontrola, kontrolisano 107 lica i podnijeto 25 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Takođe je sprovođenjem aktivnosti na terenu izvršena kontrola više interesantnih objekata i lokacija.

Kao sastavni dio akcije “Trafiking” službenici Sektora granične policije, inspektori za strance u saradnji sa Inspekcijom rada u izvještajnom periodu su izvršili ukupno 219 kontrola. Kontrole su obuhvatale gradilišta, hotele, privatna prenoćišta, privredne subjekte, autobuske i željezničke stanice, taxi

stajališta, turističke organizacije i agencije, ugostiteljske objekte i marine. Ove kontrole imaju za cilj utvrđivanje boravka, poslovanja, rada stranih državljanja, te eventualnog postojanja elemenata koji ukazuju na radnu eksploataciju stranih državljana.

Uprava za inspekcijske poslove - Inspekcija rada, u cilju suzbijanja sive ekonomije na tržištu rada (posebno zapošljavanja i rada „na crno“) i eventualne trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije, u kontinuitetu vrši kontrole subjekata u realnom sektoru koji radno angažuju veliki broj lica za obavljanje svoje djelatnosti, a posebno u: turizmu i ugostiteljstvu, građevinarstvu, trgovini, saobraćaju i poljoprivredi. Pored redovnih aktivnosti, Inspekcija rada sprovodi pojačani inspekcijski nadzor za vrijeme ljetnje i zimske turističke sezone, koji se na terenu odvija svakodnevno i cjelodnevno sa povećanim brojem inspektora (po principu angažovanja i rotacije inspektora iz drugih opština). U prvom polugodištu 2018.godine Inspekcija rada je izvršila ukupno 4.202 inspekcijska nadzora, utvrdila 2.374 nepravilnosti, donijela 920 ukazivanja i 89 rješenja za otklanjanje nepravilnosti, izrekla 1.125 novčanih kazni prekršajnim nalogom na licu mjesta u ukupnom iznosu od 448.800,00€ i podnijela 16 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Nacionalna kancelarija je kroz realizaciju projekta koji je podržan od strane UNICEF-a izradila „Standardne operativne procedure za postupanje sa djecom koja su odvojena od roditelja ili bez pratnje sa posebnim akcentom na proaktivnoj identifikaciji potencijalnih i žrtava trgovine ljudima”.

POMOĆ, ZAŠTITA I REINTEGRACIJA ŽRTAVA

Poglavljem Akcionog plana - POMOĆ, ZAŠTITA I REINTEGRACIJA, planirane su mjere i aktivnosti koje je na institucionalnom i vaninstitucionalnom nivou potrebno preduzeti u cilju poboljšanja kvaliteta zaštite potencijalnih i žrtava trgovine ljudima/djecom, jačanja postojećih i uvođenja novih, kvalitetnijih programa za integraciju, reintegraciju, resocijalizaciju i repatrijaciju žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima.

MUP-Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima u kontinuitetu obezbjeđuje sredstva za sprovođenje programa podrške žrtvama trgovine ljudima. U izvještajnom periodu u Skloništu su boravile tri potencijalne žrtve trgovine ljudima, kojima je pružena sva neophodna pomoć i zaštita.

U cilju obezbjeđivanja dugoročne pomoći i zaštite u prvoj polovini 2018. godine NVO „Crnogorski ženski lobi“ je organizovala obuku za frizera, kao i doškolovanje tj. polaganje diferencijalnih ispita za IV stepen u Nikšiću za dvije korisnice projekta „Zajedno za inkluziju Romkinja u Crnoj Gori“.

EFIKASNO KRIVIČNO GONJENJE

Predviđenim mjerama i aktivnostima iz ovog poglavlja Akcionog plana težište se stavlja na snažniju implementaciju postojećeg zakonodavstva.

Uprava policije, Vrhovno državno tužilaštvo i Vrhovni sud kvartalno dostavljaju izvještaje Nacionalnoj kancelariji za borbu protiv trgovine ljudima sa detaljnim podacima o podnijetim krivičnim prijavama, podignutim optužnicama i izrečenim presudama, na osnovu kojih se vrši analiza statističkih podataka u odnosu na KD trgovina ljudima. Statistike su dostupne na sajtu www.antitrafficking.gov.me.

Tokom prve polovine 2018. godine nije bilo podnešenih prijava, kao ni podignutih optužnica za KD Trgovina ljudima.

Pred Višim sudom u Podgorici vodi se postupak za ovo krivično djelo, i to po optužnici Višeg državnog tužilaštva. U dosadašnjem toku postupka, sud je sproveo sve dokaze predložene optužnicom, u sklopu kojih su i IT vještačenja i naredio nova IT vještačenja, zamolbenim putem od kompanije Fejsbuk zatražio dodatne podatke, čiji odgovor se čeka. Svi dokazi su izvedeni osim saslušanja maloljetnih lica, o čijem neposrednom saslušanju će se odlučiti naknadno. Sud je održao ukupno 12 glavnih pretresa.

MEĐUNARODNA SARADNJA

Aktivnosti planirane u okviru **MEĐUNARODNE SARADNJE** se oslanjaju na strateškoj orijentaciji Crne Gore u pogledu djelovanja na bilateralnom i multilateralom planu u borbi protiv trgovine ljudima i aktivnog učestvovanja u radu svih međunarodnih organizacija i inicijativa koje su usmjerene na suzbijanje ovog oblika kriminala.

Ujedinjene nacije: Nadležni organi u kontinuitetu prate implementaciju Konvencije Ujedinjenih nacija o transnacionalnom organizovanom kriminalu i Protokola o trgovini ljudima i usaglašenost nacionalnog krivičnog zakonodavstva sa istom. Delegacija Vlade Crne Gore u kojoj je bilo 12 predstavnika iz različitih resora, prisustvovala je 18. maja 2018. godine u Ženevi 78. Sesiji Komiteta UN za prava djeteta, na kojoj je razmatran kombinovani drugi i treći periodični izveštaj Crne Gore o primjeni Konvencije o pravima djeteta. Komitet je usvojio zaključna zapažanja na sastanku, održanom 1. juna 2018. godine. Komitet je pozdravio podnošenje izveštaja Crne Gore i veoma cijeni konstruktivni dijalog koji je vođen sa multisektorskom delegacijom Crne Gore. Komitet je takođe pozdravio napredak koji je naša država postigla u raznim oblastima. Komitet je sa uvažavanjem konstatovao napredak u zakonodavnim, institucionalnim i političkim mjerama koje su usvojene radi sprovođenja Konvencije, uključujući i reviziju Porodičnog zakona i reformu sistema socijalne i dječje zaštite.

Evropska unija: U sklopu obaveza koje proističu iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, koji je u odnosu na Crnu Goru stupio na snagu 1. maja 2010. godine, proizilazi i stalno usaglašavanje zakonodavstva sa odredbama EU. Glava VII Sporazuma posvećena je saradnji u oblasti pravde, slobode i bezbjednosti, gdje se trgovina ljudima posebno prati u okviru poglavlja 24. Predstavnici resornih ministarstava kontinuirano prate zakonodavstvo EU iz oblasti trgovine ljudima i u skladu sa njim pokreću inicijative za harmonizacijom nacionalnog zakonodavstva.

Savjet Evrope: Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima koordinira praćenjem implementacije Konvencije Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima. Predstavica Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima uzela ju učešće u radu 22. sastanka Komiteta država članica Konvencije Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima koji je održan u Straszburi, 09. februara 2018. godine, tokom kojeg je razmotren i izvještaj Crne Gore o realizaciji preporuka u okviru drugog kruga evaluacije implementacije Konvencije. Tokom izvještajnog perioda usvojen je i Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope protiv trgovine organima (na sjednici Skupštine Crne Gore, koja je održana 29. juna 2018. godine).

U cilju jačanja **regionalne saradnje** Vlada je na sjednici održanoj 31. maja 2018. godine prihvatila Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Makedonije o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Potpisivanje bilateralnog Sporazuma o saradnji u oblasti borbi protiv trgovine ljudima sa Republikom Makedonijom planirano je 20. jula 2018. godine.

KOORDINACIJA I PARTNERSTVO

U dijelu KOORDINACIJE I PARTNERSTVA, planirane su aktivnosti koje se odnose na saradnju institucija na državnom i lokalnom nivou, kao i intezivnu saradnju državnih institucija sa organizacijama civilnog društva, uključujući nevladine organizacije koje su aktivne na području borbe protiv trgovine ljudima, u inicijativama za kreiranje/unapređenje politika i metodologija borbe protiv trgovine ljudima/djecom na nacionalnom i međunarodnom nivou.

U izvještajnom periodu održana su tri sastanka Radne grupe za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima. Radna grupa usvojila je metodologiju i plan izrade nove Strategije za borbu protiv trgovine ljudima sa pratećim Akcionim planom. Shodno tome, uz finansijsku podršku Misije OEBS-a angažovan je međunarodni ekspert, koji je sačinio analizu uticaja sprovođenja Strategije za period 2012-2017. godine, kao i predlog nacrtu nove Strategije za period 2019-2024. godine, sa pratećim akcionim planom za 2019. godinu, koji su razrađivani tokom dva trodnevna sastanka Radne grupe održana u junu 2018. godine.

U cilju unapređenja sprovođenja Kodeksa ponašanja za zaštitu djece od seksualne eksploatacije u putovanjima i turizmu, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma organizovala 4 jednodnevne obuke za hotelijere (07. i 08. maja u Budvi, 09. maja u Kolašinu i 10. maja u Podgorici).

I PREVENCIJA

Strateški cilj 1. Podizanje nivoa svijesti cjelokupne javnosti o fenomenu trgovine ljudima/djecom u cilju boljeg razumijevanja problema, jačanja povjerenja u državne organe, informisanje javnosti o načinima prijavljivanja djela, uz očuvanje identiteta građana

Operativni cilj 1.1. Povećanje informisanosti građana o problemu trgovine ljudima, posebno djece i mladih

Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vremenski okvir	Stepen realizacije	Indikator uticaja
1.1.1.Priprema, štampanje i distribucija edukativnih materijala sa informacijama o svim oblicima trgovine ljudima/djecom i mehanizmima zaštite, posebno prilagođena dječjem uzrastu	GSV-Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, MUP-Uprava policije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete, Ombudsman	Kontinuirano	Institucija Zaštitnika je tokom prve polovine 2017. godine promovisala preporuke koje se odnose na unapređivanje sistema i mehanizama zaštite djece od različitih oblika zloupotrebe i eksploatacije u lokalnim zajednicama uz dijeljenje ranije sačinjenih izvještaja Zaštitnika (Dječije prosjačenje, Seksualna zloupotreba djece u Crnoj Gori, Zloupotreba putem interneta). NVO "Crnogorski ženski lobi" i CEDEM su u okviru projekta "Izgradimo održive rezultate u borbi protiv trgovine ljudima" podržanog od strane Kanadske ambasade u Beogradu, pripremili studiju praktične politike "Dječije prosjačenje u Crnoj Gori" - pregled zakonodavstva i prakse, sa preporukama za unaprjeđenje borbe protiv ekonomske eksploatacije djece. NVO "Crnogorski ženski lobi" je odštampana „Informator“ koji ima za cilj informisanje, podizanje svijesti i osnaživanje povratnika po osnovu Sporazuma o readmisiji i dobrovoljnih povratnika u Crnoj Gori kako bi	Ojačana otpornost, mladih u odnosu na trgovinu ljudima; Smanjena tolerancija u odnosu na nasilje nad djecom i ženama; Smanjen diskriminatorski stav prema djeci koja prose i prihvatanju nasilja i dječijih ugovorenih brakova.

			ostvarili svoja prava i integrisali se u društvo. Informator je namijenjen azilantima, izbjeglim licama i žrtvama trgovine ljudima. Tokom druge polovine 2017. godine u okviru kampanje koju je realizovalo Ministarstva za ljudska i manjinska prava u romskim naseljima sa partnerima iz javnog i civilnog sektora širom Crne Gore distribuirani su flajeri na crnogorskom i romskom jeziku s ciljem informisanja o problemu trgovine djecom i načinima kako se zaštititi od ove negativne pojave, kao i flajeri na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku u cilju informisanja o problemu trgovine ljudima, dječijem prosjačenju i dječijim ugovorenim brakovima. Nevladina organizacija „Crnogorski ženski lobi“ je: - u okviru međunarodne kampanje pod sloganom „IMAJTE SRCA ZA ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA“, odštamala i podijelila 300 flajera građanima/kama Podgorice, sa preventivnim i informativnim podacima o prepoznavanju, pomoći i prijavi pojava prosjačenja, ugovorenih dječijih brakova, porodičnog nasilja, zanemarivanja djece posebno RE populacije tzv. “djeca ulice”; - povodom 18. Oktobra – Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima, distribuirala 200 flajera u naseljima populacije RE u Podgorici i Beranama u kojima je akcenat stavljen na prosjačenje djece populacije RE;	
--	--	--	--	--

			- u okviru međunarodne kampanje “16 DANA AKTIVIZMA PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA” pod sloganom “Žene , recite odlučno NE nasilju i jasno DA, životu bez nasilja!”, podijeljeno je 200 letaka-informatora u naselju Konik 1. Tokom prve polovine 2018. godine nevladina organizacija “Crnogorski ženski lobi” je u okviru projekta „Zajedno za inkluziju Romkinja u Crnoj Gori” izdala Priručnik za institucije i nevladine organizacije koje se bave zaštitom žrtava nasilja, trgovine ljudima i ugovorenih maloljetničkih brakova u Crnoj Gori. Priručnik je odštampan u 300 primjeraka. U okviru projekta “Bolji put za žene žrtve trgovine ljudima NVO “Crnogorski ženski lobi ” je izradila 6 spotova i kratkih dokumentarnih filmova koji govore o problemu ugovorenih dječijih brakova („ŽIVOTNA PRIČA MALOLJETNE ŽRTVE UGOVORENOG DJEČIJEG BRAKA“ https://www.facebook.com/aida.petrovic.5496/videos/212005519532756/). U okviru obilježavanja globalne kampanje protiv nasilja nad ženama, djevojkama i djevojčicama NVO “Crnogorski ženski lobi” je distribuirala propagandni materijal koji ukazuje na pogubnost ugovorenih dječijih brakova i prosjačenja (150 letaka). Promocija preporuka Zaštitnika koje se odnose na unapređivanje sistema i mehanizama zaštite	
--	--	--	---	--

			djece od različitih oblika zloupotrebe i eksploatacije u lokalnim zajednicama uz dijeljenje ranije sačinjenih izvještaja Zaštitnika (Dječije prosjačenje, Seksualna zloupotreba djece u Crnoj Gori, Zloupotreba putem interneta). U izvještajnom periodu izvršena je priprema publikacije Preporuke UN Komiteta za prava djeteta sa pratećim dokumentima, a njena promocija biće izvršena u narednom izvještajnom periodu. REALIZACIJA: Aktivnost se realizuje u kontinuitetu	
1.1.2.Organizovanje radionica i tribina za djecu i mlade u obrazovnom sistemu, kao i za djecu koja žive u institucijama sistema, na temu "Trgovina djecom"	GSV-Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, MUP-Uprava policije, Ministarstvo prosvjete, Ombudsman, Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Kontinuirano	U prvoj polovini 2017. godine u organizaciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda održane su tematske radionice i fokus grupe sa djecom osnovno-školskog i srednje-školskog uzrasta, kao i djece smještene u Institucijama sistema, na temu poštovanja i zaštite prava djeteta, seksualne i ekonomske zloupotrebe djece i rizicima trafikovanja djece na različite načine. U okviru aktivnosti prikupljanja mišljenja djece o poštovanju prava djeteta potrebnih za sačinjavanje Dječijeg izvještaja o ispunjenosti Preporuka UN komiteta za prava djeteta održano je ukupno 40 fokus grupa i 32 radionice sa djecom osnovnoškolskog uzrasta i djecom smještenom u ustanovama, na temu dječijih prava sa osvrtom na seksualnu i ekonomsku eksploataciju. U saradnji Ministarstva prosvjete i NVO	Ohrabreni učenici da o ovoj temi otvoreno govore čime je povećano njihovo interesovanje za prepoznavanje i rješavanje problema; Ojačan nivo znanja i otpornosti učeničke populacije u odnosu na trgovinu ljudima.

			“Crnogorski ženski lobi” u JU Gimnazija “Slobodan Škerović” u Podgorici održane su radionice za učenike i profesore. Tokom druge polovine 2017. godine Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore je kroz redovne promotivne aktivnosti prava djeteta sprovela 40 radionica i fokus grupa sa djecom osnovno-školskog i srednje-školskog uzrasta, kao i djece smještene u Institucijama sistema, na temu poštovanja i zaštite prava djeteta, seksualne i ekonomske zloupotrebe djece i rizicima trafikovanja djece na različite načine. Radionice i fokus grupe su održane u Podgorici, Bijelom Polju, Nikšiću, Žabljaku, Baru, Herceg Novom, Kotoru i Ulcinju. Ove aktivnosti su finansirane iz budžetskih sredstava Ombudsmana ili iz donacija Save the children-a. Zaštitnik je organizovao tematske radionice sa djecom marginalizovanih (ranjivih) grupa (romska djeca, djeca sa smetnjama u razvoju, djeca bez roditeljskog staranja, djeca koja pokazuju poremećaje u ponašanju). Jedna od aktivnosti Mreže Zlatnih savjetnika Ombudsmana je učešće na regionalnoj konferenciji Zapadnog Balkana – “Zaštiti i poštuju, čuvajmo ljudska prava” koju je organizovao Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u saradnji sa OEBS-om i Agencijom za elektronske medije. Zlatni savjetnici su u okviru teme “Djeca i Mediji” izlagali u panelu posvećenom zloupotrebi interneta i uticaju društvenih mreža. U okviru svog izlaganja poseban akcenat je stavljen upravo na sve vrste	
--	--	--	--	--